

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΟΥ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ

VEMA OF ASKLIPIOS

APRIL - JUNE 2006 VOLUME 5 No 2

QUARTERLY EDITION BY THE 1st NURSING DEPARTMENT
OF ATHENS TECHNOLOGICAL EDUCATIONAL INSTITUTION

In cooperation with ION PUBLISHING GROUP

- Η Λήψη του Ιστορικού στην Ολιστική Φροντίδα Υγείας
- Παλμική Οξυμετρία
- Η Σημασία της Δραστηριότητας στο Χρόνιο Πόνο: Εργοθεραπευτική Προσέγγιση
- Ο Νέος Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας
- Η Νομική Προστασία του Ανηλίκου από τις Τηλεοπτικές Εκπομπές
- Οι Μαρτυρίες του Κωνσταντίνου Μέρμηγκα
- Νομοθετικά Μέτρα για την Προστασία της Μητρότητας στην Ελλάδα

- Taking Health History in Holistic Health Care
 - Pulse Oximetry
- The Purposeful Activity in Chronic Pain: Occupational Therapy Approach
 - The New Medical Deontology Code
- Children under 18 years old of Age Legal Protection against negative T.V. Effects
 - Testemovies of Konstantinos Mermigas
- Legislative Measures Regarding the Protection of Motherhood in Greece

Σε συνεργασία με τον ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΟΜΙΛΟ ΙΩΝ

Περιεχόμενα

Ανασκοπήσεις

Η Λήψη του Ιστορικού στην Ολιστική
Φροντίδα Υγείας
Τάσος Βαρθολομαίος 259

Παλμική Οξυμετρία
Σωτηρία Κουτσούκη, Δημήτριος Κοσμίδης 262

Ειδικό Άρθρο

Η Σημασία της Δραστηριότητας στο Χρόνιο Πόνο:
Εργοθεραπευτική Προσέγγιση
Ιωάννα Τζονιχάκη 269

Ο Νέος Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας
Ιωάννα Γιαρένη 275

Η Νομική Προστασία του Ανηλίκου
από τις Τηλεοπτικές Εκπομπές
Φ. Ομπέση 286

Οι Μαρτυρίες του Κωνσταντίνου Μέρμηγκα
*Αλεξανδρή Ελένη,
Αυρηλιώτης Σταμάτιος-Ευάγγελος* 292

Ερευνητική Εργασία

Νομοθετικά Μέτρα για την Προστασία
της Μητρότητας στην Ελλάδα
*Δέσποινα Σαπουντζή-Κρέπια,
Ευστράτιος Κρητικός, Katri Vehviläinen-Julkunen* 299

Οδηγίες για τους Συγγραφείς 304

Contents

Reviews

Taking Health History in Holistic
Health Care
A. A. Bartholomeos 259

Pulse Oximetry
Sotiria Koutsouki, Dimitrios Kosmidis 262

Specific Article

The Purposeful Activity in Chronic Pain:
Occupational Therapy Approach
Ioanna Tzonichaki 269

The New Medical Deontology Code
J.A. Giareni 275

Children under 18 years old of Age Legal
Protection against negative T.V. Effects
Ph. Obessi 286

Testemovies of Konstantinos Mermigas
Alexandri Eleni, Avriliotis Stamatios-Evangellos 292

Original Paper

Legislative Measures Regarding the Protection of
Motherhood in Greece
*Despina Sapountzi-Krepia, Efstratios Kritikos,
Katri Vehviläinen-Julkunen* 299

Instructions to Authors 304

Η ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΑΠΟ ΤΙΣ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ

Φ. Ομπέση

Δικηγόρος, PhD, Τακτική καθηγήτρια,
Τμήμα Νοσηλευτικής, ΤΕΙ Θεσσαλονίκης

Ph. Obessi

LLB, LLM, PhD, Attorney at Law, Professor, Nursing
Department, TEI Thessaloniki, Greece. Vema of
Asklipios 2005

Περίληψη Η ελληνική νομοθεσία περιλαμβάνει ένα σύνολο κανόνων, οι οποίοι προστατεύουν τους ανήλικους τόσο από την έκθεσή τους στα τηλεοπτικά μέσα, όσο και από την επίδραση των τηλεοπτικών διαφημίσεων σε αυτούς. Η δημοσίευση που ακολουθεί αναφέρεται στην ανάλυση και κριτική αποτίμηση αυτού του νομοθετικού πλέγματος.

Λέξεις κλειδιά: Ανήλικος, προστασία ανήλικου, τηλεόραση

Υπεύθυνος αλληλογραφίας:

Φ. Ομπέση,
ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, Τμήμα Νοσηλευτικής,
Τ.Θ.141, GR-57400 Θεσσαλονίκη

Ευρύ είναι το πλέγμα των διατάξεων του ελληνικού δικαίου, μέσω των οποίων προστατεύονται οι ανήλικοι, τόσο σε ό,τι αφορά στην έκθεσή τους στα τηλεοπτικά μέσα, όσο και σε σχέση με την επίδραση των τηλεοπτικών διαφημίσεων σε αυτούς.

Σε ορισμένες περιπτώσεις διαφορετικές διατάξεις ισχύουν για τη δημόσια και διαφορετικές για την ιδιωτική τηλεόραση, ενώ σε κάποιες άλλες οι ρυθμίσεις είναι ενιαίες.

1. Προστασία του ανήλικου από την έκθεσή του στα τηλεοπτικά μέσα ενημέρωσης.

A. Το νομικό καθεστώς της δημόσιας τηλεόρασης.

Το νομικό καθεστώς της δημόσιας τηλεόρασης διέπεται από τις αρχές που ορίζονται στο άρθρο 3 του ν.1730/1987, όπως αυτό ισχύει σήμερα, σε συνδυασμό με το άρθρο 35 του ν.2172/1993.¹

Έτσι, οι τηλεοπτικές εκπομπές της διέπονται από τις αρχές α) της αντικειμενικότητας, πληρότητας και επικαιρότητας της πληροφόρησης, β) της πολυφω-

CHILDREN UNDER 18 YEARS OF AGE LEGAL PROTECTION AGAINST NEGATIVE T.V. EFFECTS

Abstract Greek legislation includes rules protecting children under 18 years of age against their exposure to television industry as well as against negative effects of T.V. ads. This article presents an analysis and critical appreciation of these rules.

Key words: Children under 18 years, protection, television.

Corresponding author:

Ph. Obessi
TEI Thessaloniki, Nursing Department
T.Θ. 141 GR-57400 Thessaloniki

νίας, γ) της καλής ποιότητας των εκπομπών, δ) της διαφύλαξης της ποιότητας της ελληνικής γλώσσας, ε) της διαφύλαξης, προαγωγής και διάδοσης του ελληνικού πολιτισμού και της ελληνικής παράδοσης και στ) του σεβασμού της προσωπικότητας και του ιδιωτικού βίου των ατόμων, συμπεριλαμβανομένων, βεβαίως, και των ανηλίκων.

Ειδική εφαρμογή αυτής της τελευταίας αρχής συνιστούν οι βασικοί κανόνες που ο νόμος 1730/1987 θέτει σε σχέση με την παρουσίαση της ποινικής δίκης. Ειδικά, όταν αυτή σχετίζεται με ανήλικους εγκληματίες ή ανήλικους που είναι θύματα εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλημάτων οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, ο νόμος απαγορεύει ρητά την αναφορά των ονομάτων τους ή τη μετάδοση των εικόνων τους.

B. Ανήλικος και ιδιωτική τηλεόραση

Οι αρχές που διέπουν τη δημόσια τηλεόραση ισχύουν, κατ' αρχήν και για την ιδιωτική. Στην τελευταία, μέχρι πρόσφατα, εφαρμόζονταν οι κανονισμοί 1 και 2/1991 του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, οι οποίοι πλέον αντικαταστάθηκαν από το προεδρικό διάταγμα

77/2003 (ΦΕΚ Α'.75, 28.03.2003) γνωστό και ως «Κώδικας δεοντολογίας ειδησεογραφικών και άλλων δημοσιογραφικών εκπομπών», ο οποίος, κατά ρητή επιταγή του ιδίου του κειμένου του, εφαρμόζεται πλέον τόσο στην ιδιωτική, όσο και στη δημόσια ραδιοφωνία και τηλεόραση.

Στην έννοια της δημοσιογραφικής εκπομπής εμπίπτουν όλες οι εκπομπές λόγου, που έχουν ενημερωτικό χαρακτήρα, ανεξάρτητα από το χαρακτηρισμό που τους προσδίδεται από τον τηλεοπτικό φορέα. Στις ειδησεογραφικές εκπομπές εμπίπτουν τα δελητία ειδήσεων και στις πολιτικές εκπομπές εμπίπτουν εκείνες που έχουν ως αντικείμενο πολιτικά θέματα.

1. Η διάταξη του άρθρου 10 του Κώδικα Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 10 του ως άνω Κώδικα, απαγορεύεται η παρουσίαση ανηθικών μέσω εικόνας, ονόματος ή άλλου τρόπου που να καθιστά σαφή την ταυτότητά τους ή τη συμμετοχή τους σε όλες τις εκπομπές, όταν αυτοί είναι μάρτυρες ή θύματα εγκληματικών ενεργειών ή δυστυχημάτων ή βρίσκονται σε δύσκολη κατάσταση. Σε καμία από τις παραπάνω περιπτώσεις δε λαμβάνεται συνέντευξη από ανήθικο κάτω των 14 ετών. Κατ' εξαίρεση, η παρουσίαση αυτή επιτρέπεται εφόσον είναι αναγκαία για την ενημέρωση του κοινού και δεν προκαλεί πόνο ή βλάβη στην προσωπικότητα του ανηθικού και, σε κάθε περίπτωση, μόνον ύστερα από γραπτή άδεια αυτού που ασκεί τη γονική μέριμνα ή την επιμέλειά του. Επισημαίνεται, τέλος, ότι η παρουσίαση ανηθικού ως δράστη εγκληματικών ενεργειών ή ως υπαίτιου δυστυχήματος απαγορεύεται απολύτως.

2. Οι συναφείς προς την προστασία του ανηθικού λοιπές διατάξεις του Κώδικα Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Κώδικα πρέπει να αποφεύγεται κάθε αδιάκριτη παρέμβαση σε προσωπικό πόνο ή πένθος και ιδίως να αποφεύγεται η παρουσίαση σκηνών ή ατόμων σε στιγμές πένθους, οδύνης, απόγνωσης ή αγανάκτησης. Ομοίως, δεν επιτρέπεται να προβάλλονται, χωρίς σπουδαίο λόγο, εικόνες ή ήχοι, που επιτείνουν ή προκαλούν πόνο στους εικονιζόμενους ή σε πρόσωπα του άμεσου περιβάλλοντός τους.

Η παραπάνω διάταξη δεν αφορά, βέβαια, στους ανηθικούς, είναι προφανές όμως ότι στοχεύει στην προστασία τους καθώς στην κατηγορία των προσώπων του άμεσου περιβάλλοντος των ατόμων, που υποφέρουν ή πενθούν, ανήκουν και οι ανηθικοί συγγενείς ή εν γένει οικείοι τους.

Ειδικότερη είναι η διάταξη του άρθρου 11 παρ. 4 του ως άνω κώδικα η οποία, επίσης, δεν αναφέρεται ρητά στους ανηθικούς, εξυπακούεται όμως ότι τους συμπεριλαμβάνει. Έτσι, δε χρησιμοποιείται εικόνα, ούτε αναφέρεται το όνομα, ούτε γίνεται με άλλον τρόπο σαφής η ταυτότητα θύματος εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, όπως βιασμού ή άλλων ασεληγών πράξεων, αιμομιξίας ή αποπλήνωσης και δεν αναφέρονται στοιχεία που μπορούν να οδηγήσουν στην εξακρίβωση του ονόματός του.

Περαιτέρω, και σε ό,τι αφορά στη διαχείριση της βίας από τα τηλεοπτικά μέσα, η διάταξη του άρθρου 12 του Κώδικα αναφέρεται, κατά μείζονα λόγο και στους ανηθικούς τηλεθεατές. Πράγματι, οι τηλεοπτικοί φορείς, κατά την ενημέρωση για συγκεκριμένο γεγονός, οφείθουν να μη μεταδίδουν σκηνές βίας, καθώς και σκηνές βάνουσης μεταχείρισης ανθρώπων ή ζώων ή ακραίας αντικοινωνικής συμπεριφοράς, εκτός αν αυτές είναι απολύτως απαραίτητες για την ευαισθητοποίηση του κοινού.

Κατά την άποψή μας η ρήτρα εξαίρεσης («εκτός αν είναι απολύτως απαραίτητες») θα έπρεπε να συνοδεύεται με την υποχρεωτική υπόμνηση για την απομάκρυνση των ανηθικών από την τηλεόραση, επισήμανση την οποία, ωστόσο, ο νομοθέτης παρέλειψε από το κείμενο της διάταξης.

Η τελευταία ρύθμιση που σχετίζεται με την προστασία των ανηθικών τηλεθεατών είναι αυτή που αναφέρεται στην παρουσίαση των εγκληματικών πράξεων από την τηλεόραση. Σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 1 και 2 του ως άνω Κώδικα, πρέπει να αποφεύγεται η παρουσίαση των μεθόδων εκτέλεσης εγκλημάτων κατά τρόπο ή σε περιπτώσεις που ενθαρρύνει τη μίμηση. Τα εγκλήματα, συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος, η βία και άλλες βάνουσεις και απάνθρωπες πράξεις ή συμπεριφορές, δεν πρέπει να αναδεικνύονται ή να εξυμνούνται.

Γ. Οι έννομες συνέπειες σε περίπτωση προσβολής ανηθικού από την τηλεόραση.

Οι διατάξεις που αναφέρονται στην άμυνα του ατόμου λόγω προσβολής της προσωπικότητάς του² από τηλεοπτική εκπομπή είναι κοινές, τόσο για την κρατική όσο και για την ιδιωτική τηλεόραση.³

1. Αξιώσεις σε περιπτώσεις προσβολής της προσωπικότητας ανηθικού

Εφόσον η προσωπικότητα ανηθικού προσβληθεί από τηλεοπτική εκπομπή⁴ οι γονείς του, ως ασκούντες τη γονική μέριμνα ή οι έχοντες την επιμέλειά του έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν αγωγή άρσης και παράλειψης της προσβολής αυτής στο μέλλον (σύμφωνα

με το άρθρο 57 του Αστικού Κώδικα). Έχουν, επίσης, αξίωση αποκατάστασης ενδεχόμενης περιουσιακής ζημίας του ανηλίκου ως και χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής του βλάβης⁵. Να σημειωθεί ότι το ελάχιστο ποσό για την ικανοποίηση της ηθικής βλάβης ορίζεται, προκειμένου περί τηλεοπτικών σταθμών εθνικής εμβέλειας στο ύψος του ισόποσου των εκατό εκατομμυρίων (100.000.000) δραχμών σε ευρώ και για σταθμούς τοπικής εμβέλειας στο ισόποσο των τριάντα εκατομμυρίων (30.000.000) δραχμών σε ευρώ. Η αγωγή άρσης και παράλειψης της προσβολής για το μέληθον ως και οι αγωγές για την καταβολή αποζημίωσης ή και χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης στρέφονται κατά του τηλεοπτικού παραγωγού ή του δημοσιογραφικού υπευθύνου ή του παρουσιαστή, ανάλογα με το είδος της συμμετοχής τους στην επίμαχη εκπομπή, ενώ ο ιδιοκτήτης ή ο νόμιμος εκπρόσωπος της εταιρείας ή ο υπεύθυνος προγράμματος ευθύνονται αντικειμενικά, χωρίς, δηλαδή, να είναι υπαίτιοι, για τη συμπεριφορά⁶ συνεπεία της οποίας προξενήθηκε βλάβη στην προσωπικότητα του ανηλίκου. Η αντικειμενική αυτή ευθύνη αφορά στην πλήρη αποκατάσταση, τόσο της παράνομης περιουσιακής ζημίας όσο και της ηθικής βλάβης που προξενήθηκαν στον ανήλικο.⁷

2. Το δικαίωμα επανόρθωσης

Σύμφωνα με την παρ. 11 του άρθρου 3 του ν.2328/1995 ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι «κάθε πρόσωπο του οποίου η προσωπικότητα ή η τιμή ή υπόληψη ή ο ιδιωτικός και οικογενειακός βίος ή η επαγγελματική, κοινωνική, επιστημονική, καλλιτεχνική, πολιτική ή άλλη συναφής δραστηριότητα προσβάλλεται από τηλεοπτική...εκπομπή...δικαιούται να ζητήσει επανόρθωση από το σταθμό που μετέδωσε την επίμαχη εκπομπή».

Το αίτημα επανόρθωσης πρέπει να υποβληθεί μέσα σε δέκα (10) ημέρες από τη μετάδοση ή την αναμετάδοση της εκπομπής και ο σταθμός πρέπει μέσα σε 48 ώρες να αποφασίσει, αν θα προβεί στην επανόρθωση ή όχι, ειδοποιώντας τον ενδιαφερόμενο, στην περίπτωση που εξετάζουμε εδώ, γονέα, με τρόπο ανάλογο με αυτόν της υποβολής του αιτήματος ή επανορθώνοντας απευθείας.

Το περιεχόμενο της επανόρθωσης πρέπει να είναι ανάλογο σε διάρκεια προς εκείνο της επίμαχης εκπομπής και πρέπει να μεταδοθεί στη ίδια ή συναφή εκπομπή και σε ώρα ανάλογης ακροαματικότητας.

Κατά την άποψή μας ο νόμος δε θα έπρεπε να περιέχει την εναλλακτική δυνατότητα της ίδιας ή συναφούς εκπομπής αλλήλως τη ρητή επιταγή η επανόρθωση να μεταδοθεί στην ίδια ακριβώς εκπομπή.

Πάντως, εάν το αίτημα επανόρθωσης απορριφθεί, ο τηλεοπτικός σταθμός, ιδιωτικός, δημοτικός ή δημό-

σιος, είναι υποχρεωμένος να αποστείλει το αίτημα στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης μέσα σε είκοσι τέσσερις (24) ώρες, το οποίο αποφασίζει εντός τριών (3) ημερών. Η απόφαση του ΕΣΡ είναι υποχρεωτική για το σταθμό και η μη συμμόρφωσή του επιφέρει κυρώσεις που μπορεί να κυμαίνονται από απλή σύσταση ή προειδοποίηση και πρόστιμο από πέντε έως πεντακόσια εκατομμύρια δραχμές (εννοείται το ισόποσό τους σε ευρώ) έως και προσωρινή αναστολή της λειτουργίας του σταθμού μέχρι τρεις (3) μήνες ή και ανάκληση της άδειας λειτουργίας του.⁸

3. Οι συνέπειες σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων του Κώδικα Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας

Η παράβαση των διατάξεων του Κώδικα Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας, που προαναφέρθηκαν, συνεπάγεται, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε άλλη ευθύνη, και τις κυρώσεις του άρθρου 4 του ν. 2328/1995. Σύμφωνα με αυτή τη διάταξη, ο Υπουργός Τύπου και ΜΜΕ, εφόσον διαπιστωθεί σχετική παράβαση μπορεί, μετά από σύμφωνη γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης:

- α) να απευθύνει συστάσεις και προειδοποιήσεις
- β) να επιβάλει πρόστιμο από πέντε (5.000.000) έως πεντακόσια εκατομμύρια (500.000.000) δραχμές (:το ισόποσο σε Ευρώ),
- γ) να διατάξει προσωρινή αναστολή της λειτουργίας του σταθμού μέχρι τρεις (3) μήνες και
- δ) να διατάξει ανάκληση της άδειας λειτουργίας του σταθμού.

Σημειώνεται ότι η κύρωση της προσωρινής αναστολής ή της ανάκλησης μπορεί να επιβληθεί παράλληλα με την επιβολή προστίμου.

II. Η προστασία του ανηλίκου από τις τηλεοπτικές διαφημίσεις

A. Το νομικό καθεστώς της ΕΡΤ ΑΕ

Στην παράγραφο 8 του άρθρου 3 του ν. 1730/1987 ορίζεται ότι η ΕΡΤ ΑΕ αφενός μεν μπορεί να αρνηθεί τη μετάδοση οποιασδήποτε διαφήμισης, αφετέρου δε οφείλει να μη μεταδίδει διαφημίσεις που: α) είναι αντίθετες με το σκοπό και τις γενικές αρχές της και ιδίως με τις αρχές του σεβασμού της προσωπικότητας της γυναίκας, την προστασία των εύληγων συμφερόντων και της ευαισθησίας της νέας γενιάς καθώς και του σεβασμού της πολιτιστικής κληρονομιάς και παράδοσης, β) περιέχουν στοιχεία βίας που μπορούν να επηρεάσουν βλαπτικά την προσωπικότητα του ατόμου, γ)

είναι παραπληανθικές, δ) είναι κακότεχνες ή αντιαισθητικές.

Οι κανόνες αυτοί είναι αρκετά γενικόλογοι και ασαφείς σε σχέση με αυτούς που θέτει ο νόμος 2328/1995, ο οποίος αφορά στις διαφημίσεις στην ιδιωτική τηλεόραση.

Β. Η προστασία του ανηλίκου από τις διαφημίσεις της ιδιωτικής τηλεόρασης.

Για την προστασία των ανηλίκων μια σειρά ρυθμίσεων που αναφέρονται στην οδηγία 89/552/ΕΟΚ ενσωματώθηκαν στο νόμο 2328/1995 και συγκεκριμένα στο τρίτο του άρθρο. Σύμφωνα με αυτό (περίπτωση 3δ) η τηλεοπτική διαφήμιση δεν πρέπει να θίγει ηθικά ή σωματικά τους ανηλικούς και συνεπώς οφείλει να τηρεί τα ακόλουθα κριτήρια για την προστασία τους: α) δεν πρέπει να τους παρακινεί ευθέως στην αγορά προϊόντος ή υπηρεσίας, εκμεταλλευόμενη την απειρία ή την ευπιστία τους, β) δεν πρέπει να τους παρακινεί στο να πείσουν τους γονείς τους ή τρίτους να προβούν στην αγορά των διαφημιζομένων προϊόντων ή υπηρεσιών, γ) δεν πρέπει να εκμεταλλεύεται την εμπιστοσύνη που οι ανήλικοι δείχνουν προς τους γονείς, τους δασκάλους ή άλλα πρόσωπα και δ) δεν πρέπει να παρουσιάζει ανηλικούς σε κατάσταση επισφαλή χωρίς να υπάρχει ιδιαίτερος λόγος.

Σχετικά με τη διαφήμιση αλκοολούχων ποτών (περίπτωση 3ε του ν. 2328/95) ο νόμος ορίζει ότι αυτή δεν πρέπει να απευθύνεται ειδικά σε ανηλικούς ούτε να παρουσιάζει ανηλικούς να καταναλώνουν τέτοια ποτά. Δεν πρέπει, επίσης, να συσχετίζεται η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών με βελτιωμένες σωματικές επιδόσεις ή την οδήγηση οχημάτων ούτε να προκαλείται η εντύπωση ότι η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών ευνοεί την κοινωνική ή σεξουαλική επιτυχία. Ομοίως η τηλεοπτική διαφήμιση δεν πρέπει να αφήνει να υπονοηθεί ότι τα αλκοολούχα ποτά έχουν θεραπευτικές ιδιότητες ή ότι επιδρούν ως διεγερτικά, ηρεμιστικά ή καταπραϋντικά. Να μην ενθαρρύνει την άμετρη κατανάλωση αλκοολούχων ποτών, να μην δίνει αρνητική εικόνα της αποχής από την κατανάλωσή τους ή της μετρημένης κατανάλωσής τους και να μην τονίζει ως προτέρημα των ποτών την υψηλή περιεκτικότητά τους σε οινόπνευμα.

Όπως είναι, επίσης, γνωστό, απαγορεύεται η διαφήμιση τσιγάρων ή άλλων προϊόντων καπνού, φαρμάκων ή θεραπευτικών αγωγών που διατίθενται μόνο με ιατρική συνταγή καθώς και η διαφήμιση τηλεπικοινωνιακών ή άλλων υπηρεσιών σεξουαλικού χαρακτήρα (άρθρο 3 παρ. 4ν.2328/1995).⁹

Τέλος, και σε ό,τι αφορά στα παιχνίδια, απαγορεύεται στους τηλεοπτικούς σταθμούς η μετάδοση διαφημίσεων παιδικών παιχνιδιών μεταξύ της 7ης και 22ης ώρας του εικοσιτετραώρου (άρθρο 14 παρ. 8 του ν.2251/1994).

Γ. Οι έννομες συνέπειες σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων για τις τηλεοπτικές διαφημίσεις.

Η παράβαση των διατάξεων που αφορούν στη διαφημιστική δραστηριότητα των τηλεοπτικών σταθμών συνεπάγεται, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε άλλη ευθύνη και τις κυρώσεις του άρθρου 4 του ν. 2328/1995 που προαναφέρθηκαν. Υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με αυτή τη διάταξη, ο Υπουργός Τύπου και ΜΜΕ, εφόσον διαπιστωθεί παράβαση των σχετικών ρυθμίσεων μπορεί, μετά από σύμφωνη γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης α) να απευθύνει συστάσεις και προειδοποιήσεις, β) να επιβάλει πρόστιμο που κυμαίνεται από πέντε έως πεντακόσια εκατομμύρια δραχμές (το ισόποσό τους σε ευρώ), γ) να διατάξει προσωρινή αναστολή της λειτουργίας του τηλεοπτικού σταθμού ή δ) να ανακαλέσει την άδειά του.

Τέλος, δε θα πρέπει να παραλείψουμε να αναφερθούμε στις διατάξεις περί προστασίας καταναλωτών, τις οποίες μπορεί να αξιοποιήσει ο ασκών τη γονική μέριμνα ή την επιμέλεια ανηλίκου, εάν κρίνει (και το δικαστήριο συνταχθεί με την άποψή του και τον δικαιώσει) ότι υπέστη ζημία από εκπομπή και παρουσίαση διαφήμισης κατά παράβαση των διατάξεων των σχετικών με το περιεχόμενο ή τον τρόπο μετάδοσής της. Σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις (άρθρο 3 παρ.17 του ν. 2328/1995, άρθρο 14 παρ. 8, άρθρο 8 και άρθρο 1 παρ.4 του ν. 2251/1994) οι τηλεθεατές θεωρούνται καταναλωτές των υπηρεσιών που προσφέρουν οι τηλεοπτικοί σταθμοί και έχουν όλα τα δικαιώματα που προβλέπει η οικεία νομοθεσία. Οι σταθμοί, λοιπόν, ευθύνονται κατά το άρθρο 8 του ν.2251/1994 για τη ζημία που προξενείται από τις διαφημίσεις που προβάλλουν. Το άρθρο αυτό ορίζει ότι «ο παρέχων υπηρεσίες ευθύνεται για κάθε ζημία που προκάλεσε υπαιτίως κατά την παροχή των υπηρεσιών». Ο παρέχων υπηρεσίες πρέπει, προκειμένου να απαλλαγεί, να αποδείξει την έλλειψη υπαιτιότητάς του, την έλλειψη, δηλαδή, δόλου ή αμέλειάς του.

Σημειώνεται ότι το άρθρο 14 παρ. 8 του ν. 2251/1994 ορίζει, ειδικώς σχετικά με τη διαφήμιση των παιδικών παιχνιδιών, ότι για την εφαρμογή του δικαίου καταναλωτών οι τηλεοπτικοί σταθμοί θεωρούνται και ευθύνονται ως προμηθευτές, ενώ η διαφημιστική εταιρεία ως παρέχουσα υπηρεσίες.

Με βάση όλες τις προαναφερθείσες διατάξεις, ο ζημιωθείς από αθέμιτη ή παραπληανθική διαφήμιση καταναλωτής, στη συγκεκριμένη περίπτωση ο γονέας για λογαριασμό του ανήλικου τέκνου του, καθώς και οι ενώσεις καταναλωτών δικαιούνται να ζητήσουν την αποκατάσταση της ζημίας που τους προκλήθηκε στρεφόμενοι κατά του διαφημιζόμενου, της διαφημιστικής εταιρείας αλλά και του τηλεοπτικού μέσου.

Συμπέρασμα

Από τα όσα προεκτέθηκαν είναι εύκολο να συμπεράνει κάποιος ότι η ελληνική έννομη τάξη διαθέτει πλήγμα νομοθετικών διατάξεων που και αναγκαίο είναι να υπάρχουν αλλιά και ικανό για την προστασία του ανηλικού από την τηλεόραση, τόσο ως προς την έκθεσή του σε αυτήν, όσο και ως προς την επίδραση της τελευταίας στην προσωπικότητά του ως τηλεθεατή. Στους ιθύνοντες, Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης και δικαιοδοτικά όργανα, απομένει να καταδεικνύουν κάθε φορά ότι η προστασία αυτή δεν είναι μόνο θεωρητική.¹⁰

Βιβλιογραφία

1. Σύμφωνα με το ν.1730/1987 με τον οποίο ιδρύθηκε η ΕΡΤ ΑΕ, η τελευταία είναι «δημόσια επιχείρηση η οποία προσφέρει υπηρεσίες χάριν του γενικού συμφέροντος» (Απόφαση Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου – ΑΕΔ – 40/1991, Διοικητική Δίκη 1991 σελ. 614) και τούτο υπό τους όρους του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος, ήτοι την αντικειμενικά και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων καθώς και προϊόντων λόγου και τέχνης.

Δυνάμει του ως άνω νόμου, στην ΕΡΤ Α.Ε. υπάγονται: η ΕΤ-1, η ΕΤ-2 (η οποία μετονομάστηκε σε ΝΕΤ με μεταγενέστερη υπουργική απόφαση), η ΕΡΑ και η Εταιρεία παραγωγής και εμπορίας εκπομπών και προγραμμάτων ραδιοτηλεόρασης (άρθρο 1 παρ.5 ν.1730/1987).

2. Η έννοια «προσωπικότητα» σημαίνει δύο πράγματα στο δίκαιο: πρώτον, την ικανότητα δικαίου, τη δυνατότητα, δηλαδή, να είναι ο άνθρωπος υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων και, δεύτερον, την «αξία» που έχει ο κάθε άνθρωπος: αξία που αποτελεί συνισταμένη μιας σειράς φυσικών ηθικών και πνευματικών συνιστωσών, που απαρτίζουν την ανθρώπινη οντότητα. Σε καμιά περίπτωση, μιλώντας για «προσωπικότητα» στο δίκαιο, δεν εννοούμε ένα διακεκριμένο πρόσωπο με ιδιαίτερα χαρίσματα ή προσόντα, ένα «σπουδαίο άνθρωπο» (αυτό που στην καθημερινή ζωή ονομάζουμε «προσωπικότητα της επιστήμης ή της τέχνης», για παράδειγμα). Για το δίκαιο προσωπικότητα έχει ο κάθε άνθρωπος, άσχετα αν είναι ενήλικος ή ανήλικος, ταλαντούχος ή ατάλαντος, σωματικά και ψυχικά υγιής ή ασθενής, οξύνους, χαμηλής ή και ανύπαρκτης διανοητικής ικανότητας, νομοταγής ή υπόδικος για τέλεση ποινικού αδικήματος.

Το ελληνικό δίκαιο, ξεκινώντας από το Σύνταγμα, το οποίο (άρθρο 2 παρ.1) ορίζει ότι «ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας», καθιερώνει την προστασία της ανθρώπινης προσωπικότητας, τόσο στο σύνολό της, όσο και στις επιμέρους εκφάνσεις της, που είναι η ζωή, η σωματική ακεραιότητα και η υγεία, η ελεύθερη ανάπτυξη της

προσωπικότητας, ο ψυχικός και συναισθηματικός κόσμος, η τιμή και η υπόληψη, η ελεύθερη διαμόρφωση της βούλησης και, τέλος, η ιδιωτική ζωή και η σφαίρα του απορρήτου (εκτενή ανάπτυξη βλ. στους ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ Ν., Γενικές Αρχές του Αστικού Δικαίου, Α'Ο τόμος εκδ. Σάκκουλα 1978 σελ.95 και επ., ΜΑΥΡΙΑ Κ., Το συνταγματικό δικαίωμα του ιδιωτικού βίου, εκδ. Σάκκουλα 1982 κυρίως σελ. 56,87-152-172, ΟΜΠΕΣΗ Φ., Δίκαιο Νοσηλευτικής Ευθύνης, Ιατρικές Εκδόσεις Βήτα 2005 σελ. 17 και επ.

3. Με το άρθρο 3 παρ. 11 του νόμου 2328/1995 τροποποιήθηκαν οι διατάξεις του άρθρου 3 παρ. 12-14 του νόμου 1730/1987. Έτσι, οι διατάξεις του νόμου 2328/1995 έχουν εφαρμογή και στην κρατική τηλεόραση, σύμφωνα με την παράγραφο 12 του άρθρου 3 του νόμου αυτού.
4. Στην έννοια της προσωπικότητας περιλαμβάνονται όλες οι εκφάνσεις της και εκείνες ακόμη που δεν μνημονεύονται, π.χ. η εικόνα του προσώπου (βλ. σχετικά απόφαση Εφετείου Αθηνών 2006/1993, Αρχείο Νομολογίας 44 σελ. 334).
5. Χρηματική ικανοποίηση είναι ένα κονδύλιο που επιδικάζεται από το δικαστήριο και αφορά στην αποκατάσταση μιας μη περιουσιακής ζημίας, κυρίως λόγω βλάβης μιας από τις εκφάνσεις της προσωπικότητας (ζωή, τιμή κλπ). Ειδικά για την περίπτωση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης ανηλικού από την έκθεσή του στην τηλεόραση βλ. ΚΑΡΑΚΩΣΤΑ Γ., Προσωπικότητα και Τύπος, εκδ. Αντ. Σάκκουλα 1997 σελ. 217 επ., ΠΑΤΕΡΑΚΗ Σ., Η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, εκδ. Δίκαιο και Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας 2001 σελ. 95 επ.
6. Κατά παρέκκλιση του κανόνα σύμφωνα με τον οποίο ευθύνη ενός προσώπου υπάρχει μόνο για τις πράξεις που το ίδιο διενεργεί (υποκειμενική ευθύνη), ο νομοθέτης θεσπίζει σε ορισμένες περιπτώσεις την ευθύνη κάποιου για πταίσμα «αλλοτρίων προσώπων»- για τη ζημία, δηλαδή, που προκλήθηκε από υπαίτιες πράξεις τρίτων προσώπων. Έτσι π.χ. οι γονείς ευθύνονται για τις πράξεις των παιδιών τους, ο διευθυντής ιδιωτικού σχολείου για τις πράξεις των μαθητών του σχολείου του, τα νομικά πρόσωπα (π.χ. σωματεία, εταιρείες κ.λπ.) ευθύνονται για τις πράξεις των οργάνων που τα αντιπροσωπεύουν (π.χ. μέλη διοικητικού συμβουλίου κ.λπ.). Η ευθύνη αυτή ονομάζεται αντικειμενική. Εκτενή ανάπτυξη για την έννοια, τις προϋποθέσεις και τις περιπτώσεις που νομοθετείται αντικειμενική ευθύνη βλ. μεταξύ άλλων σε ΟΜΠΕΣΗ, ό.π. σελ. 50 και επ.
7. Βλ. ΚΑΡΑΚΩΣΤΑ Γ., Το δίκαιο των ΜΜΕ, εκδ. Αντ. Σάκκουλα 1998 σελ. 247, του ιδίου, Προσωπικότητα και Τύπος, ό.π. σελ.77.
8. Για το ακριβές περιεχόμενο της αίτησης επανόρθωσης και τη λεπτομερή ανάληψη της σχετικής διαδικασίας βλ. ΚΑΡΑΚΩΣΤΑ, Το δίκαιο των ΜΜΕ, ό.π. σελ. 248 επ.
9. Όπως όμως σημειώνει ο ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΣ Γ., Το δίκαιο

των ΜΜΕ, ό.π. σεñ. 272, η έννοια της υπηρεσίας σεξουαλικού χαρακτήρα δεν ορίζεται σαφώς στο κείμενο του νόμου με αποτέλεσμα να δημιουργούνται ζητήματα σχετικά με το τι εμπίπτει σε αυτή.

10. Βñ. σχετικά ΝΑΤΣΙΟΠΟΥΛΟΥ Φ., ΜΕΛΙΣΣΑ Χρ., «Χαρακτηριστικά της παρακολούθησης τηλεόρασης στην Ελλάδα από παιδιά προσχολικής ηλικίας», Το Βήμα του Ασκήπιου....

Νομοθετικές Πηγές

1. Π.Δ. 77/2003, «Κώδικας δεοντολογίας ειδησεογραφικών και άλλων δημοσιογραφικών και πολιτικών εκπομπών»
2. Απόφαση 73/14.10.2002 του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης

3. Νόμος 2328/1995, «Νομικό καθεστώς της ιδιωτικής τηλεόρασης και της τοπικής ραδιοφωνίας, ρύθμιση θεμάτων της ραδιοτηλεοπτικής αγοράς και άλλες διατάξεις»

4. Π.Δ. 231/1995, «Τροποποίηση και συμπλήρωση του π.δ. 236/1992 «Άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων στην Ελλάδα» σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 30.10.1989

5. Π.Δ. 213/1995, «Οργάνωση και λειτουργία του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης»

6. Νόμος 2251/1994 «Προστασία των καταναλωτών»

7. Κανονισμοί 1 και 2/1991 του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης

8. Νόμος 1730/1987.